

05 AUG 2013

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Justis- og
Beredskapsdepartementet
Rednings- og
beredskapsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.
13/2699 - VN

Vår ref.
2013/00465/BER/ICK
Saksbeh. Jonas Collet Knudtzon tlf. 67 16 25 03

Vår dato
1. august 2013

Høringssvar: NOU 2013:5 Når det virkelig gjelder

Vi viser til høringsbrev oversendt oss 8. mai i år.

Dette er en tydelig og velformulert utredning. En slik grundig gjennomgang av forsterkningsetatene er en viktig del av forbedringen av den totale beredskapen i landet. Statens strålevern støtter i all hovedsak de sentrale anbefalingene i utredningen, spesielt er det viktig med et større fokus på kompetanse og effektivt ressursbruk i Sivilforsvaret. Dette vil ha en positiv effekt på både den daglige beredskapen og håndteringen av en atomhendelse.

Kort om atomberedskapsorganisasjonen

Den norske atomberedskapsorganisasjonen er fastsatt ved Kongelig resolusjon av 17. februar 2006. Beredskapen er bygget opp rundt Kriseutvalget for atomberedskap (KU) som består av representanter fra sentrale myndigheter som har et særlig ansvar i atomberedskapen. Kriseutvalget består av fem faste medlemmer på direktoratsnivå (Strålevernet, Politidirektoratet, Forsvarsstaben, Helsedirektoratet, Mattilsynet og Direktoratet for sikkerhet og beredskap). Det er også en rekke andre etater med særlig kompetanse på atomberedskap tilknyttet KU som rådgivere. Mer om dette finnes i Strålevernrapport 2012:5.

I mandatet for den norske atomberedskapen ligger det at alle hendelser skal håndteres, uansett sannsynlighet. Våren 2010 la regjeringen til grunn seks scenarier over ulike typer atomhendelser for å kunne dimensjonere beredskapen deretter. Disse ble basert på systematisering av erfaringer fra tidligere hendelser og vurderinger av eksisterende eller framtidige virksomheter, og er kategorisert ut fra konsekvens. Det har blitt lagt vekt på scenarier som tydeliggjør generelle behov for håndtering. Hovedmålet er å verne om liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser. Strålevernet mener denne delen av beredskapen må integreres mer i strukturen til de eksisterende og anbefalte beredskapsorganisasjonene, for å øke effektiviteten av ressursbruken. Mer om dette finnes i StrålevernHefte 29: «Atomberedskap – sentral og regional organisering. Kgl. res. av 17. feb. 2006».

Sammenslåing av Heimevernet og Sivilforsvaret

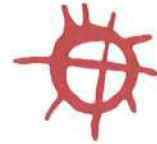
Det kommer fram av utredningen at de folkerettslige hensyn ved å holde den sivile og militære forsterkningsetat adskilt langt på vei overgår gevinsten av en sammenslåing. Samtidig er det viktig å erkjenne at etatene har overlappende kapasiteter og behov. Et større fokus på samvirke, som beskrevet i

Postadresse • *Postal address:*
Postboks 55 NO-1332 Østerås
Besøksadresse • *Office:*
Grini næringspark 13, 1361 Østerås

E-post • *E-mail:*
postmottak@nrpa.no
Internett • *Internet:*
www.nrpa.no

Telefon • *Telephone:*
+47 67 16 25 00
Telefaks • *Fax:*
+47 67 14 74 07

Bankkonto • *Bank account:*
Bank: 8276 01 00494
IBAN: NO76 8276 01 00494
Swift address: DNBANOKK
Org.nr.: 867 668 292

punkt 6.2. kan derfor være hensiktsmessig ved innkjøp av materiell, forvaltning av personell, øvelser og opplæring.

En mer effektiv ressursbruk innen beredskapen står og faller på evnen og viljen til å innrette seg etter samvirkeprinsippet. I atomberedskapsorganisasjonen står nettopp dette prinsippet sterkt, ved å involvere myndigheter med et ansvar innen atomberedskap på alle nivåer, både i planleggingen for og håndteringen av en atomhendelse.

Strålevernet støtter utredningens forslag om å beholde Heimevernet (HV) og Sivilforsvaret adskilt.

Tydeligere bruk av Heimevernet

HV har på lik linje med resten av forsvaret betydelige ressurser de kan stille til rådighet for det sivile samfunn ved uønskede hendelser i fredstid, og da spesielt med hensyn på dekningsgrad og tilgjengelighet av både tungt utstyr og personell. Utvalget peker på behovet for å gi HV en tydeligere rolle innen samfunnssikkerhet, og muligheten for å bistå politiet med oppgaver som vakt og sikring. For å best mulig utføre slike oppdrag er det viktig at felles øvelsesaktivitet og kommandostrukturer opparbeides, og som utvalget peker på må dette avklares og formaliseres.

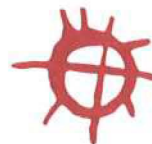
Strålevernet stiller seg positivt til en mer effektiv ressursbruk og større fokus på samvirke mellom forsterkningsetatene. Ved en atomhendelse vil HV, i tillegg til de foreslåtte sikringsoppgaver, også kunne bidra med mobil rensing og andre relevante oppdrag. HV har en CBRN-beredskap som i dag ikke er godt nok definert i forhold til atomberedskapsorganisasjonen. Strålevernet foreslår derfor at HV får en tydeligere rolle med hensyn til beredskapen ved atomhendelser, og at denne organiseres gjennom forsvarets representant i KU.

Opprettelse av «Statens beredskapsstyrke»

Det viktigste momentet i utredningen for Strålevernets vedkommende er anbefalingen om en mer effektiv organisering av Sivilforsvaret. En nedleggelse av krigsreserven og en halvering av personell knyttet til innsatsstyrken vil kunne frigjøre ressurser til kompetanseheving, materiell og utstyr. En harmonisering av Sivilforsvarets distriktsgrenser og fylkesgrenser vil kunne bedre samvirket med Fylkesmannen.

Sivilforsvaret har som en av sine oppgaver å innhente måledata på radioaktivitet i miljøet i Norge. Det er i dag et godt samarbeid mellom Strålevernet og Sivilforsvaret angående innrapportering og oversendelse av disse måledataene. Dette kommer ikke godt nok fram i utredningens punkt 5.1.3; samtidig peker utredningens punkt 5.1.7 på kompetanse og oppgaver innenfor atomberedskapen som en viktig sivilforsvarsoppgave. I dag er disse oppgavene godt etablert, både gjennom den ordinære forsterkningen med fredsinnsettingsgrupper (FIG) tilgjengelige for Kriseutvalget gjennom DSB, og gjennom Sivilforsvarets radiac-måletjeneste.

Strålevernet støtter utvalgets anbefalinger om å øke kompetansen innen disse avdelingene, modernisering og ytterligere innkjøp av utstyr. I tillegg ser Strålevernet styrken ved å harmonisere distrikter og fylker, for å oppnå en bedre samordning av beredskapen, og gi Fylkesmannen et bedre utgangspunkt for å kunne organisere denne på et regionalt og lokalt nivå. Strålevernet og Fylkesmannen har i dag et meget godt samarbeid og jobber tett til daglig, slik at det er mange gode grunner til at dette vil føre til en bedre atomberedskap.

Det bør også tilrettelegges for et bedre samarbeid mellom Sivilforsvaret og nodetatene på CBRN-området. Dette bør sees i sammenheng med DSBs brannstudie, samarbeidsprosjektet ledet av POD knyttet til «skittent skadested» og Meld. St. 39 (2004/05).

Ved en atomhendelse vil Sivilforsvaret ha to roller: som informasjonskilde for måledata i tidlig fase og som forsterkningsressurs for Kriseutvalgets etater ved gjennomføring av enkelte tiltak (transport, mobil rensing, støtte ved evakuering, etc.). Det er viktig at disse oppgavene ikke svekkes hvis utvalgets anbefalinger blir tatt til følge.

Innsats ved atomhendelse

I strålevernforskriften §7 står det:

«Virksomheten skal utarbeide skriftlige instruksjoner og arbeidsprosedyrer som sikrer et forsvarlig strålevern og forhindrer at personer kan eksponeres for nivåer som overskrider grenseverdier etter gjeldende standarder eller internasjonale retningslinjer».

Retningslinjer utarbeidet av det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) angir at ved muligheter for persondoser på mer enn 50 mSv for innsatspersonell skal personellet være informert om risikoen og samtykke til videre innsats. Man bør unngå å overstige 500 mSv persondoser.

Definisjonen av innsatspersonell er overlatt til medlemslandene, og per i dag finnes det ingen tydelig definisjon på dette i Norge ut over nodetatene. Sivilforsvaret har i sine bestemmelser (måledirektiv) instruks om å ikke oppholde seg i områder med stråleintensitet som overstiger 100 μ Sv/t. I et slikt strålefelt må man oppholde seg i 500 timer for å motta en dose på 50 mSv. Dette innebærer at ved enkelte hendelser er det svært begrenset hva Sivilforsvaret kan bistå atomberedskapsorganisasjonen med.

Sivilforsvarets måledirektiv skal så vidt Strålevernet kjenner til revideres, og et av de viktigste punktene er hvorvidt Sivilforsvaret skal ha oppgaver knyttet til situasjoner hvor de kan bli utsatt for høy strålefare eller om dette best ivaretas av annet innsatsmannskap som f.eks. brannmannskap.

Bruk av personell ved større hendelser som ikke defineres som innsatspersonell faller inn under strålevernforskriften som øvrig befolkning, og skal ikke utsettes for doser over 1 mSv. Herunder faller bl.a. frivillige organisasjoner.

Det er også viktig å definere roller i håndteringen av CBRN-hendelser, da spesielt snittet mellom kjerne- og forsterkningsressurser. Tilgangen på måleutstyr og kompetanse på spesielt RN-biten er svært begrenset blant kjerneressursene i Norge, og en avklaring av hvem som skal sitte på slike ressurser bør avklares.

Kort oppsummert

- Omorganisering og ressurseffektivisering av Sivilforsvaret vil kunne føre til en bedret atomberedskap
- Økt evne, kompetanse og robusthet i CBRN-beredskapen kan oppnås ved kompetanseheving og modernisering av materiell
- Det er viktig å fortsette det gode samarbeidet mellom Strålevernet og Sivilforsvaret også etter en eventuell omorganisering og navneskifte
- Tydeligere definisjon av Heimevernets oppgaver vil gjøre det enklere å definere deres rolle i atomberedskapsorganisasjonen
- Klarere definering av roller i CBRN-beredskapen må følges opp

Med hilsen

Ole Harbitz
direktør

Per Strand
avdelingsdirektør